

Синоверський А. І.
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0001-6092-8554

Науковий керівник:
Полях А. М., кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
професор кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/218-232>

УДК 343.98:341.45:343.13

СТАН МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Анотація. На сьогодні в Україні склалась досить складана ситуація, що пов'язана із збройною аересією з боку російської федерації. Безумовно це зачіпає всі сфери суспільного життя, в тому числі і правоохоронну. Ведення активних бойових дій на значній території нашої держави, масове вимушене переселення громадян, загострення безпекової, соціально--політичної, економічної ситуації в державі призвело до зростання рівня злочинності, зокрема вчинення кримінальних правопорушень організованими злочинними групами. Слідчі органи досудового розслідування стикнулись з ситуацією, в якій змінились форма і способи вчинення кримінальних правопорушень організованими злочинними групами в умовах воєнного стану, що відповідно призвело до труднощів із їх розслідуванням. Констатовано, що сучасне законодавство не було в повній мірі пристосовано до таких реалій сьогодення, та потребує перегляду та уточненню. Крім того, в умовах нинішнього курсу України на євроінтеграцію та впровадження європейських правових стандартів у вітчизняну правову систему, не менш важливого значення набувають нормативно-правові акти Європейського Союзу, зокрема, які стосуються регулювання питань пов'язаних із протидією організованим злочинності та тих, що спрямовані на надання допомоги під час розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами. З метою пошуку нових підходів до удосконалення вітчизняного законодавства у зазначеній сфері необхідно здійснити ґрунтовний аналіз стану міжнародного та вітчизняного правового забезпечення у розглядуваній сфері.

Метою статті є аналіз стану міжнародного та національного законодавства в сфері розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу, та визначення шляхів його удосконалення.

Зазначено, що теперішні події, які відбуваються у нашій державі призвели до підвищення рівня організованої злочинності, що в свою чергу призвело до необхідності перегляду чинних нормативно-правових актів, що є основою правового регулювання розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими злочинними групами в умовах воєнного

стану. Автором здійснено аналіз та класифікацію основних міжнародних та національних актів у розглядуваній сфері та запропоновано шляхи удосконалення вітчизняного законодавства у відповідності із міжнародними актами та потребами практики.

Ключові слова: розслідування, правова основа, організована злочинність, організовані злочинні групи, воєнний стан, законодавство, конвенція.

Постановка проблеми. Оскільки одним із найважливіших завдань нашої держави залишається викриття організованих злочинних груп та припинення їх протиправної діяльності дій, а в сучасних умовах підвищення протидії законспірованим злочинним співтовариствами, що використовують міждержавні конфлікти, воєнний стан для вчинення та приховування кримінальних правопорушень, важливим є наявність надійної правової бази.

Ми погоджуємось із думкою Погорецького М. А. про те, що сучасна організована злочинність становить небезпеку не лише національним інтересам окремих держав, а й пряму загрозу міжнародній безпеці, набуваючи транснаціонального характеру. Особливу небезпеку організована злочинність утворює для країн із нестабільною соціально-політичною та економічною обстановкою, що знаходяться у стані економічної і політичної трансформації до яких належить й Україна¹.

Фундаментальною основою успішної протидії суспільства організованій злочинності, безсумнівно, є належний рівень правового регулювання цього процесу. Тому з появою феномена організованої злочинності вченими й практикою відразу ж були поставлені питання про прийняття додаткових правових актів, оскільки чинне законодавство України

виявилось неадекватним розмірам і темпам розвитку організованої злочинності².

Крім того, визначальним є врахування міжнародних нормативно-правових актів, прийнятих у розглядуваній сфері, як основи вітчизняного законодавства під час реалізації державної політики у сфері боротьби із організованою злочинністю.

Ми погоджуємось і позицією М. Гребенюк, який вказує, що погіршення стану проблеми, пов'язаної з організованою злочинністю, насамперед, це наслідок дисбалансу нормативного забезпечення та відсутність стратегічного системного підходу на національному рівні. З огляду на комплексний характер організованої злочинності та погіршення криміногенної обстановки, впровадження комплексної системи боротьби з організованою злочинністю має бути одним із пріоритетних завдань сучасної державної безпеки³.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Окремі питання дослідження законодавства в сфері боротьби з організованою злочинністю досліджували такі вітчизняні науковці, зокрема: М. В. Гребенюк, Г. П. Жаровська, А. П. Закалюк, Н. Є. Міняйло, М. А. Погорецький, Ю. Ю. Сорочик, А. М. Черняк, С. А. Шепітько, О. Ю. Шостко. Проте, що стосується аналізу стану міжнародного та національного законодавства в сфері розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочин-

¹ М. А. Погорецький, *Організована злочинність в Україні: тенденції розвитку та заходи протидії* (2007) 16 *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)* 99–110; М. А. Погорецький, *Боротьба з організованою злочинністю у сучасних умовах розвитку України потребує удосконалення* (2007) 17 *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)* 239–242.

² М. П. Водько, О. О. Подобний, *Правові та організаційні засади боротьби з організованою злочинністю в Україні: монографія* (Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2021) 208; М. А. Погорецький, В. П. Сапальов, *Подолання протидії організованої злочинності в ході досудового слідства* (2005) 13 *Зб. наук. праць Нац. акад. Служби безпеки України* 148–152; М. А. Погорецький, *Підвищення ефективності протидії злочинності. Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю*: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, Право, 2008) 98–101.

³ M. Hrebenuk, *The directions of improving the legislative framework in the sphere of supply state security in the vector – fight against organized crime* (2019) 19 (4) *Public management, Interregional Academy of Personnel Management* 78–91.

ними групами в умовах воєнного часу, та визначення шляхів його удосконалення, то на сьогодні зазначене питання залишається не до кінця дослідженим, та потребує здійснення ґрунтовного вивчення.

Таким чином, актуальним на сьогодні залишається питання правової регламентації розслідування кримінальних правопорушень організованими злочинними групами в умовах воєнного стану, в частині дослідження як міжнародного так і вітчизняного законодавства, з метою пошуку актуальних шляхів його удосконалення із урахуванням умов сьогодення.

Метою статті є аналіз стану міжнародного та національного законодавства в сфері розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу, та визначення шляхів його удосконалення.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Розглядаючи правову основу розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу, слід окремо виділити нормативно-правові акти міжнародного характеру та вітчизняне законодавство.

Серед діючих на сьогодні міжнародних нормативно-правових актів, які містять правові засади розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу слід виокремити акти, в сфері запобігання та протидії організованій злочинності, та акти, спрямовані на надання допомоги під час розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами.

Серед основних міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють протидію організованій злочинності, можна виокремити: Неапольську політичну декларацію і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності (далі – Глобальний план), схвалений 23 грудня 1994 року;

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, 2000 року; Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 року; Конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами-членами Євросоюзу 2000 року.

Насамперед розглянемо Неапольську політичну декларацію і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності, схвалений 23 грудня 1994 року. Вказаним міжнародним нормативно-правовим актом задекларовано розуміння загроз від організованої транснаціональної злочинності для суспільства, а також розуміння того, що з цим негативним явищем необхідно боротися спільно всім державам-учасницям ООН. Головною метою вказаного Глобального плану є забезпечення більш ефективного міжнародного співробітництва у боротьбі з небезпечною організованою транснаціональною злочинністю, особливо щодо: більш тісної погодженості законодавчих актів, які стосуються організованої злочинності; зміцнення міжнародного співробітництва у питаннях оперативної діяльності на рівнях слідства, кримінального переслідування і судового розгляду; впровадження методів і основних принципів для міжнародного співробітництва на регіональному і світовому рівнях; розробки міжнародних угод з організованої транснаціональної злочинності; вжиття заходів щодо попередження відмивання грошей і боротьби з цим явищем, а також боротьби з використанням злочинних добутків¹.

Крім того ним визначено такі загальні характерні ознаки організованої злочинності: створення угруповань для участі у злочинній діяльності; ієрархічні зв'язки

¹ Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності. Декларація Організації Об'єднаних Націй № 995_787 від 23.12.1994 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_787#Text> дата звернення 19.09.2022.

або особисті відносини, які дозволяють ватажкам контролювати дії членів таких груп; застосування насилля, залякування або корупції з метою отримання прибутку і встановлення контролю над територіями і ринками; відмивання незаконних прибутків як для продовження злочинної діяльності, так і для проникнення у легальну економіку; потенційні можливості поширення діяльності на нові сфери і за межі національних кордонів; співробітництво з іншими організованими злочинними групами

Глобальний план проголошує, що для ефективного виявлення, розкриття та боротьби із організованою транснаціональною злочинною діяльністю важливим є збір, аналіз та взаємний обмін статистичних даних і відомостей про це явище між державами-учасниками.

Не менш корисним досвідом у виявлення, розслідуванні та попередженні вчинення кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану є положення ч. 26 Глобального плану, яким проголошено, що державам слід удосконалювати практику застосування чинних угод за допомогою неформальних і оперативних механізмів, наприклад, шляхом обміну керівництвами, в яких роз'яснювалися б національні процедури, призначення «центрального органів» для надання взаємної правової допомоги або «органів по контрактах» для оперативного реагування на запити, створення спільних цільових груп, визначення «виправдавши себе на практиці» слідчих методів обміну інформацією про передову технологію, застосовану у слідчій роботі¹.

Важливим міжнародним нормативним актом, який покликаний поглиблювати співробітництво між державами, членами ООН для ефективного попередження транснаціональної організованої злочин-

ності та боротьби з нею, є Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятій резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 15 листопада 2000 року². В Україні вказана Конвенція була ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють» 1433-IV від 4 лютого 2004 року та набула чинності 21 травня 2004 року.

Зокрема Конвенцією було визначено такі основні поняття, як: «організована злочинна група», яке співвідноситься із поняттям, яке міститься в Загальній частині КК України; «серйозний злочин», якому в національному законодавстві відповідають поняття «тяжкий» та «особливо тяжкий злочин»; арешт або виїмка, конфіскація, «контрольована поставка», які відповідають положенням КПК України та Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Також Конвенція дає визначення таким поняттям: «структурно оформлена група», «майно», «доходи від злочину».

Конвенцією визначено заходи, які можуть здійснюватися в межах взаємної правової допомоги: одержання показань свідків або заяв від окремих осіб; вручення судових документів; проведення обшуку і здійснення виїмки або арешту; огляд об'єктів і ділянок місцевості; надання інформації, речових доказів і оцінок експертів; надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи урядові, банківські, фінансові, корпоративні чи комерційні документи; виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших

¹ Неапольська політична декларація і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності. Декларація Організації Об'єднаних Націй № 995_787 від 23.12.1994 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_787#Text> дата звернення 19.09.2022.

² Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Ген. Асамблеї від 15 листоп. 2000 р. (ред. від 4 лютого 2004 р.) <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_789&p=1228117189160723> дата звернення 19.09.2022.

предметів з метою доведення; сприяння добровільній явці відповідних осіб до органів запитуючої Держави-учасниці¹.

Що стосується безпосередньо процесу розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами, то Конвенція виділяє такі спеціальні методи його здійснення: контрольовані поставки, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, а також агентурні операції.

В умовах нинішнього курсу України на євроінтеграцію та впровадження європейських правових стандартів у вітчизняну правову систему, не менш важливого значення набувають нормативно-правові акти Європейського Союзу, зокрема, які стосуються регулювання запобігання та протидії організованим злочинності.

Насамперед слід розглянути Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони ратифіковану Законом України № 1678-VII від 16.09.2014.

В контексті нашого дослідження слід звернути увагу на Розділ III Угоди «Юстиція, свобода і безпека» який присвячений утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління, зокрема правоохоронних і судових органів². У розділі містяться положення, спрямовані на посилення міжнародного співробітництва у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження. Серед шляхів боротьби із організованою злочинністю Угода визначає: обмін найкращими практиками, в тому числі щодо

методик розслідування та криміналістичних досліджень; обмін інформацією відповідно до існуючих правил; посилення потенціалу, зокрема навчання та, у разі необхідності, обмін персоналом; вирішення питань, пов'язаних із захистом свідків та жертв.

Для прикладу в Україні на сьогодні відсутнє належне нормативно-правове регулювання питань, пов'язаних із захистом свідків та жертв організованої злочинності, що потребує відповідної реакції з боку законодавчих органів. Відсутність дієвого правового механізму захисту свідків та потерпілих від діяльності організованих злочинних груп призводить до виникнення труднощів, у процесі розслідування кримінальних правопорушень даної категорії. Зокрема вони стосуються відмов таких осіб свідчити проти учасників злочинних груп через страх розправи. Зазначене потребує відповідної реакції з боку законодавця, оскільки на нашу думку чинний на сьогодні ЗУ «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», не в повній мірі охоплює вказану проблематику.

Серед міжнародних нормативно-правових актів, які присвячених урегулюванню питань, пов'язаних із розслідуванням кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами слід виділити Конвенцію про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами-членами Євросоюзу від 29 травня 2000 року. Ця Конвенція визначає основні засади надання правової допомоги у кримінальних справах (обмін інформацією, отримання інформації за запитами, допити осіб тощо), регулює питання взаємодії правоохоронних органів країн Європейського Союзу. Зокрема, стаття 13 Конвенції передбачає можливість держав-членів Європейського Союзу

¹ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Ген. Асамблеї від 15 листоп. 2000 р. (ред. від 4 лютого 2004 р. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_789&p=1228117189160723> дата звернення 19.09.2022.

² Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифікована Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text> дата звернення 19.09.2022.

створювати спеціальні слідчі групи за конкретними справами, для конкретних заходів та на конкретний термін. Подібний досвід є корисним в процесі розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами, що обумовлюється складним характером та транснаціональними зв'язками¹.

Також у з метою підтримки і посилення діяльності компетентних органів держав-членів та їх взаємного співробітництва у сфері запобігання і протидії організованій злочинності, тероризму та іншим найбільш небезпечним формам злочинності, які зачіпають дві або більше держав-членів Рішенням Ради ЄС № 2009/371 про створення Європейського поліцейського офісу. Україна також робить поступові кроки до встановлення тісного співробітництва із зазначеною організацією, зокрема було укладено Угоду між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, яка ратифікована Законом України № 2129-VIII від 12 липня 2017 року, для встановлення відносин співробітництва між Україною та Європолом з метою підтримки України та держав-членів Європейського Союзу в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності у сферах злочинності, зокрема шляхом обміну інформацією між Україною та Європолом².

Проте, слід звернути увагу на необхідність перегляду положень Угоди в частині визначення компетентних органів в Україні, які згідно з національним законодавством відповідають за запобігання та боротьбу з кримінальними правопорушеннями визначеними нею, із урахуванням останніх змін в структурі Служби безпеки України.

В законодавстві системи англо-саксонського права слід звернути увагу на окремі нормативно-правові акти Сполучених Штатів Америки, які тією чи іншою мірою торкаються питань боротьби із організованою злочинністю. Так для прикладу інтерес становить Закон «Про організації, що діють під впливом рекету й корупції», або ж іншими словами закон РІКО, який був прийнятий 15 жовтня 1970 року, внаслідок стрімкого підвищення рівня транснаціональної організованої злочинності та поширення її впливу на органи законодавчої, виконавчої та судової влади у США³. Важливе занчення у боротьбі з організованою злочинністю має агентурна робота федеральних правоохоронних органів США⁴.

Вказаний закон зокрема визначає поняття «організованої злочинності», та найбільш поширені види злочинів, які вчиняють організовані злочинні групи, заходи протидії особам, які перебувають у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, положення щодо забезпечення безпеки свідків тощо. Зокрема в законі РІКО зазначено, що основною метою діяльності організованої злочинної групи є тримання прибутків та надприбутків. Вважаємо, що подібне визначення мети організованої злочинності є досить слушним, та потребує відповідної регламентації в кримінально-правовому законодавстві нашої держави, зокрема під час нормативного формування поняття «організована злочинність» вважаємо за доцільне доповнити його визначенням, що основною метою діяльності організованих злочинних груп є отримання прибутків та надприбутків. Відповідно в першу чергу перегляду та зміни потребують такі основні вітчизняні нормативно-правові акти як: Кримі-

¹ Mutual assistance in criminal matters between the Member States Convention of 29.5.2000 on mutual assistance in criminal matters between the Member States / Конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами-членами ЄС 2000 р. *Official Journal of the European Union*. 197. 2005. 12 July.

² Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#TextP> дата звернення 19.09.2022.

³ С О Павленко, Основи оперативно-розшукової тактики: монографія (Київ, «Видавництво Людмила», 2022) 624.

⁴ М А Погорецький, І В Смирнова, Агентурна робота федеральних правоохоронних органів США у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів (2007) 5 (19) *Юрид. радник* 101–105.

нальний кодекс України, Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».

Аналізуючи вітчизняні нормативно-правові акти, які є правовою основою розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану слід здійснити його поділ на такі групи: 1) нормативно-правові акти загальної дії: Кримінальний кодекс України (далі – КК); Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК); Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»; Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»; Розпорядження Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю»; 2) нормативно-правові акти, дія яких поширюється на конкретно визначений період: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення військового стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX; Розпорядження КМУ «План запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 р. № 181-р (далі – План).

Кримінальний кодекс України є нормативно-правовим актом, який регламентує кримінально-правову відповідальність за діяння, що вчиняються організованими злочинними групами в умовах воєнного стану. Зокрема ч. 3 ст. 28 КК України містить поняття організованої групи. Також у відповідності з п. 2 та п. 11 ч. 1 ст. 67 ККУ серед обтяжуючих обставин кримінально-правовий закон виділяє: вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою та вчинення

злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій¹.

Крім того, 7 березня 2022 року Законом № 2117-IX внесено зміни до КК щодо посилення відповідальності за злочини за ст. 185, 186, 187, 189, 191 КК, вчинені в умовах воєнного стану. Це основні майнові злочини, такі як – крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, а також розтрата і заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем². Слід зауважити, що значна частина вказаних кримінальних правопорушень в теперішніх умовах вчиняється організованими групами.

Процесуальні особливості досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану, а саме порядок відкриття кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових дій) та негласних слідчих (розшукових) дій, експертиз, порядок здійснення міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні, тощо регламентує Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) України.

Зокрема, в межах розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану чинним КПК України передбачено особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного стану, який було введено в 2014 році, та який зазнав певних змін після набрання чинності Закону України № 2201-IX від 01.05.2022 року «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану»³. Законодавець передбачив істотне розширення повноважень прокурора шляхом делегування

¹ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>> дата звернення 19.09.2022.

² Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України від 03.03.2022 № 2117-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#n6>> дата звернення 19.09.2022.

³ Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України № 2201-IX від 01.05.2022 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>> дата звернення 19.09.2022.

йому окремих повноважень слідчого судді щодо вирішення низки питань.

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року, сформулював організаційні та правові засади боротьби з організованою злочинністю, закріплює систему органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю та їх компетенцію, визначає основні напрямки її здійснення, заходи забезпечення боротьби з організованою злочинністю, взаємодію державних органів у зазначеній сфері тощо.

Провівши аналіз вказаного нормативно-правового акту слід наголосити на наявності таких прогалин: по-перше в Законі відсутнє нормативне визначення поняття «організована злочинність», а також міститься відсилочна норма, що стосується визначення видів та ознаки кримінальних правопорушень, які вчиняються організованою злочинністю. Оскільки вказаний законодавчий акт поряд з іншими актами є основою національного права в сфері протидії організованій злочинності, та встановлює основні організаційні та правові засади боротьби з організованою злочинністю в Україні, важливим є нормативне закріплення зазначеного поняття.

Крім того в зазначеному Законі відсутнє визначення поняття «боротьби», яка становить визначальну основу його мету. Слід зауважити, що вказане поняття є досить широким, та включає в себе виявлення, розслідування, припинення і запобігання. Окремі науковці зазначають, що із ст. 2 та ст. 6 Закону випливають декілька змістових складників поняття «боротьби» – загально-організаційна, за-

побіжна (профілактична), правоохоронна, правозастосовна («репресивна»)¹.

Для прикладу, в Законі України «Про боротьбу з тероризмом» № 638-IV від 20 березня 2003 р. регламентовано таке визначення боротьба з тероризмом, як діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності².

При цьому, слід звернути увагу на співвідношення таких понять як «боротьба» та «протидія». О. М. Джу́жа зазначає, що термін «боротьба зі злочинністю» в юридичному лексиконі утвердився, хоча цим поняттям охоплюють не всі види протидії злочинності³.

На противагу боротьби, термін протидія на нашу думку є значно ширшим, та характеризується ширшим за змістом поняттям. На підтримку вказаного твердження О. М. Бандурка та О. М. Литвинов зазначають, що протидія злочинності – це особливий інтегрований, багаторівневий об'єкт соціального управління, який складає різноманітна за формами діяльність відповідних суб'єктів, які взаємодіють у вигляді системи різнорідних заходів, спрямованих на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на злочинність з метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності на усіх рівнях, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до соціально толерантного рівня⁴. Аналогічну думку висловлюють і М. А. Погорецький та В. А. Шеломенцев⁵.

Таким чином, на нашу думку термін протидія охоплює в собі такі види діяльності уповноважених суб'єктів, як попе-

¹ О Бахуринська, Окремі питання вдосконалення законодавства у сфері протидії організованій злочинності (2020) 2 *Підприємництво, господарство і право* 305–309; М А Погорецький, В Ф Левковський, А М Черняк, Протидія організованій злочинності на каналі міжнародного студентського обміну (2008) 19 *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)* 49–57.

² Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/cargd/638-15>> дата звернення 19.09.2022.

³ О М Джу́жа, Тлумачення кримінологічних понять (2014) 1 (7) *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ* 14–23.

⁴ О М Бандурка, О М Литвинов, Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія (Харків, ХНУВС, 2011) 308.

⁵ М Погорецький, В Шеломенцев, Взаємовідносини держави, суспільства і злочинності: боротьба чи протидія? (2010) 9 (111) *Вісник прокуратури* 36–42.

редження, профілактика, виявлення, розслідування та запобігання негативним проявам злочинності.

З цією метою пропонуємо переглянути ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», в частині визначення основних його понять, зокрема шляхом заміни терміну «боротьба» на термін «протидія», який на нашу думку є значно ширшим, та дозволить усунути двозначності та суперечності в розумінні антикриміногенної діяльності. Також вказаний Закон слід доповнити статтею, яка регламентуватиме визначення основних його термінів, таких як: «організована злочинність», «протидія організованим злочинностям», «транснаціональна злочинність», «взаємодія», тощо.

Ще однією прогалиною розгляданого Закону, є те, що в ньому відсутні основні принципи, на яких повинно базуватись законодавство в сфері боротьби з організованою злочинністю. Так для прикладу ст. 3 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» регламентує основні принципи діяльності у вказаній сфері.

Ми погоджуємося із твердженням про те, що така діяльність повинна здійснюватися на основі: неухильного забезпечення та захисту конституційних прав та свобод людини; пріоритету захисту прав та законних інтересів потерпілих від злочинної діяльності організованих злочинних угруповань; пріоритету запобіжних заходів, спрямованих на усунення причин та умов організованої злочинної діяльності; мінімізації наслідків такої діяльності; невідворотності відповідальності за організовану злочинну діяльність, законності та обґрунтованості застосування заходів з протидії тощо¹.

Таким чином, вважаємо за доцільне внести відповідні зміни до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», шляхом доповнення його нормою, яка б визначала основні принципи, на яких ґрунтується діяльність пов'язана з бо-

ротьбою з організованою злочинністю. Зокрема серед таких основних засад, важливими є: дотримання законності; взаємодії всіх учасників вказаної діяльності, зокрема і міжнародного співробітництва; застосування системи оцінки загроз тяжких злочинів та організованої злочинності (СОСТА Україна); пріоритетності захисту життя і прав осіб, які є постраждалими від злочинної діяльності організованих злочинних груп; комплексності та поєднання гласних і негласних методів боротьби з організованою злочинністю тощо.

Одним із підзаконних нормативно-правових актів, у розглядуваній сфері є Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю» (далі – Стратегія) від 16 вересня 2020 р. № 1126-р. У преамбулі Стратегії зазначено, що вона визначає напрями розвитку системи боротьби з організованою злочинністю та механізми реалізації державної політики у відповідній сфері в сучасних умовах. Зокрема в Стратегії зазначено, що пряму загрозу національній безпеці в Україні в умовах збройної агресії становить організована злочинність.

Серед основних напрямків державної політики у розглядуваній сфері визначених Стратегією слід виокремити такі: визначення на підставі інформації, отриманої в результаті здійснення практичних заходів боротьби з організованою злочинністю, конкретних напрямів протидії такій злочинності; ідентифікацію ризиків і загроз, що виникають унаслідок організованої злочинної діяльності, постійний аналіз і реагування на них; здійснення органами державної влади, інститутами громадянського суспільства та іноземними партнерами цілеспрямованих, перспективних та узгоджених заходів у сфері боротьби з організованою злочинністю; забезпечення комплексного методичного підходу до боротьби з організованою злочинністю, що

¹ О Бахуринська, Окремі питання вдосконалення законодавства у сфері протидії організованій злочинності (2020) 2 Підприємництво, господарство і право 305–309.

включає вжиття заходів до запобігання та припинення діяльності організованих злочинних угруповань як стратегічного (що намагаються вплинути на загрозу), так і оперативного (що намагаються вплинути на конкретні організовані злочинні угруповання та їх учасників) характеру; впровадження в практику трьох етапної моделі формування державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, що базується на прикладі політики ЄС щодо боротьби з тяжкими злочинами та організованою злочинністю¹.

Також, серед проблем, з якими стикнулись правоохоронні органи у протидії організованій злочинності в теперішніх умовах Стратегія виділяє: неналежний рівень взаємодії правоохоронних органів у відповідній сфері, застаріле та розбалансоване нормативно-правове забезпечення з питань боротьби з організованою злочинністю, недосконалість процедури моніторингу криміногенної ситуації, відсутність консолідованої об'єктивної методології оцінки загроз організованої злочинності, використання застарілих форм і методів боротьби з таким явищем призводить до загострення проблем, пов'язаних з організованою злочинністю, та низького рівня ефективності боротьби з нею.

Одним із напрямків удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю, який визначений в Стратегії є внесення змін до Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» з урахуванням практики його застосування та необхідності подальшого вдосконалення, зокрема щодо оптимізації системи спеціально утворених державних органів для боротьби з організованою злочинністю, порядку взаємодії та координації державних органів, що беруть участь у боротьбі з організованою зло-

чинністю, інформаційно-аналітичного забезпечення, форм і методів боротьби з організованими злочинними угрупованнями.

Перейдемо до розгляду нормативно-правових актів, які тією чи іншою мірою пов'язані із сферою забезпечення розслідування кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану, дія яких поширюється на конкретно визначений період часу, зокрема на період дії воєнного стану в Україні.

Першим таким актом є Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення військового стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, що призвело до необхідності застосування певних обмежень прав та свобод гарантованих Конституцією України, внаслідок чого в дію вступив Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Зокрема ст. 1 Закону визначає поняття воєнного стану. Крім того, у відповідності із ч. 1ст. 10 Закону у період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, судів, органів прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, розвідувальних органів та органів, підрозділи яких здійснюють контррозвідувальну діяльність².

Таким чином, діяльність органів уповноважених здійснювати досудове розслідування та оперативно-розшукову діяльність зокрема і в частині розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану є непо-рушною та повинна продовжуватись пристосувавшись при цьому до право-

¹ Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>> дата звернення 19.09.2022.

² Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>> дата звернення 19.09.2022.

вих та процесуальних особливостей, які виникають в період дії такого особливо-го для країни правового режиму.

Також на виконання вище зазначено-го Указу Президента України Кабінетом Міністрів України було введено в дію «План запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні» Розпорядженням КМУ від 24 лютого 2022 р. № 181-р.

Так, в межах нашого дослідження, відповідно до п. 12 Плану до повноважень Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України та органів Національної поліції України покладено обов'язок запровадження заходів із порушення питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вони спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення виконавчої влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення¹.

Зокрема така діяльність може бути пов'язана із злочинною діяльністю організованих злочинних груп, які замасковані під громадські об'єднання, спілки тощо, та використовують умови воєнного стану з метою вчинення кримінальних правопорушень, що в свою чергу підриває національну безпеку нашої держави.

Таким чином, сучасне міжнародне та національне законодавство у сфері протидії організованій злочинності складається з великої кількості нормативно-правових актів, які не в повній мірі відповідають потребам сучасної практики, зокрема в частині, що стосується розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу.

Висновки. Отже, провівши аналіз стану міжнародного та національно-

го законодавства в сфері розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу, слід констатувати, що діючі на сьогодні вітчизняні нормативно-правові акти в зазначеній сфері потребують перегляду та оновлення по-перше на основі позитивного досвіду міжнародних актів, які присвячені даній тематиці, а також із урахуванням сучасних потреб практики, які виникли внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.

Загалом правову основу розслідування кримінальних правопорушень, вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного часу, становлять нормативно-правові акти міжнародного характеру та вітчизняне законодавство. При цьому міжнародне законодавство в зазначеній сфері ми поділяємо на: акти, в сфері запобігання та протидії організованій злочинності, та акти, спрямовані на надання допомоги під час розслідування таких кримінальних правопорушень; національне законодавство відповідно на такі групи: 1) нормативно-правові акти загальної дії; 2) нормативно-правові акти, дія яких поширюється на конкретно визначений період.

Здійснивши аналіз вказаних нормативно-правових актів, слід звернути увагу на необхідності вдосконалення чинного законодавства із урахуванням досвіду міжнародних конвенцій та угод у зазначеній сфері. Так, корисним для України досвідом у виявленні, розслідуванні та попередженні вчинення кримінальних правопорушень вчинених організованими злочинними групами в умовах воєнного стану є положення Глобального плану стосовно надання взаємної правової допомоги.

Також у відповідності із Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом вважаємо за доцільне переглянути чинні на сьогодні норми в сфері захисту свідків та потерпілих, зо-

¹ План запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні: Розпорядженням КМУ від 24.02.2022 № 181-р <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80/conv#n8>> дата звернення 19.09.2022.

крема в частині розроблення дієвого механізму захисту таких осіб від діяльності організованих злочинних груп.

Корисним для нашої держави є Конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах між країнами-членами Євросоюзу, зокрема, що стосується створення спеціальних слідчих груп за конкретними справами, для конкретних заходів та на конкретний термін.

Важливим також є перегляд положень Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво, та оновлення норм, що стосуються визначення компетентних органів в Україні, які згідно з національним законодавством відповідають за запобігання та боротьбу з кримінальними правопорушеннями визначеними нею, із урахуванням останніх змін в структурі Служби безпеки України.

Аналіз ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» вказує на необхідність зміни та удосконалення його норм, із урахуванням потреб практики та міжнародного досвіду, в частині визначення основних його понять, шляхом здійснення семантичного аналізу термінів «боротьба» та «протидія», та визначення найбільш прийнятного в даній ситуації, який дозволить усунути двозначність та суперечності в розумінні антикриміногенної діяльності. Також вказаний Закон слід доповнити статтею, яка регламентуватиме визначення основних його термінів, таких як: «організована злочинність», «протидія організовані злочинності», «транснаціональна злочинність», «взаємодія», тощо. Крім того, важливим є правова регламентація основних засад здійснення боротьби з організованою злочинністю.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Mutual assistance in criminal matters between the Member States Convention of 29.5.2000 on mutual assistance in criminal matters between the Member States. Official Journal of the European Union. C. 197. 2005. 12 July [in English].
2. Konventsiya Orhanizatsiï Ob'yednanykh Natsiy' proty transnatsional'noï orhanizovanoï zlochynnosti, pryïnyata rezolyutsiyeyu 55/25 Hen. Asambleï vid 15.04.2000 (red. vid 4 lyutoho 2004 r.) [The United Nations Convention against Transnational Organized Crime, adopted by resolution 55/25 Gen. Assemblies from November 15. 2000 (edited on February 4, 2004)] <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_789&r=1228117189160723> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].
3. Kryminal'nyy kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].
4. Neapol's'ka politychna deklaratsiya i Hlobal'nyy plan diy proty orhanizovanoi transnatsional'noyi zlochynnosti. Deklaratsiya Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy № 995_787 vid 23.12.1994 [The Naples Political Declaration and the Global Plan of Action against Organized Transnational Crime. United Nations Declaration No. 995_787 of 12/23/1994] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_787#Text> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].
5. Plan zaprovadzhennya ta zabezpechennya zakhodiv zdiysnennya pravovoho rezhymu voyennoho stanu v Ukraini» Rozporyadzhennyam KМУ vid 24.02.2022 № 181-r [The plan for the introduction and provision of measures for the implementation of the legal regime of martial law in Ukraine: Order of the CMU of February 24, 2022 No. 181-p] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/181-2022-%D1%80/conv#n8>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].
6. Pro borot'bu z teroryzmom [On the fight against terrorism:] Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 № 638-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/638-15>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].
7. Pro vnesennya zmin do Kryminal'noho kodeksu Ukrainy shchodo posylennya vidpovidal'nosti za maroderstvo. Zakon Ukrainy vid 03.03.2022 № 2117-IX [On amendments to the Criminal Code of Ukraine regarding increased liability for looting: Law of Ukraine dated 03.03.2022 No. 2117-IX] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#n6>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

8. Pro vnesennya zmin do Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennya poryadku zdiysnennya kryminal'noho provadzhennya v umovakh voyennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 01.05.2022 № 2201-IX [On amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the improvement of the procedure for carrying out criminal proceedings under martial law: Law of Ukraine No. 2201-IX dated 01.05.2022] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

9. Pro pravovyy rezhym voyennoho stanu [On the legal regime of martial law] Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 № 389-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennya Stratchiyi borot'by z orhanizovanoyu zlochynnistyuu [On the approval of the Strategy for Combating Organized Crime] Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.09.2020 № 1126-r <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

11. Uhoda mizh Ukrainoyu ta Yevropeys'kym politseys'kym ofisom pro operatyvne ta stratehichne spivrobotnytstvo [Agreement between Ukraine and the European Police Office on operational and strategic cooperation] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#TextR> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

12. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta Yevropeys'kym Soyuzom Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony, Yevropeys'kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [Association Agreement between Ukraine and the European Union The European Atomic Energy Community and their member states, on the one hand, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand] Ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 № 1678-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text> data zvernennia 19.09.2022 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

13. Bandurka O M, *Lytvynov O. M. Protydiya zlochynnosti ta profilaktyka zlochyniv* [Anti-crime and crime prevention] (Kharkiv, KHNUVS, 2011) [in Ukrainian].

14. Vod'ko M P, Podobnyy O O, *Pravovi ta orhanizatsiyni zasady borot'by z orhanizovanoyu zlochynnistyuu v Ukraini* [Legal and organizational principles of combating organized crime in Ukraine]. (Vydavnychyy dim «Hel'vetyka», 2021) [in Ukrainian].

15. Pavlenko S O, *Osnovy operatvno-rozshukovoyi taktyky* [Basics of operational search tactics] (Vydavnytstvo Lyudmyla, 2022) [in Ukrainian].

JOURNAL ARTICLES

16. Bakhuryns'ka O, Okremi pytannya vdoskonalennya zakonodavstva u sferi protydiy orhanizovaniy zlochynnosti [Separate issues of improvement of legislation in the field of combating organized crime] (2020) 2 *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo* 305–309 [in Ukrainian].

17. Hrebenuk M, The directions of improving the legislative framework in the sphere of supply state security in the vector – fight against organized crime (2019) 19 (4) *Public management, Interregional Academy of Personnel Management* 78–91 [in English].

18. Pohoretskyi M A, Sapalov V P, Podolannia protydii orhanizovanoi zlochynnosti v khodi dosudovoho slidstva [Overcoming organized crime during pre-trial investigation] (2005) 13 *Zb. nauk. prats Nats. akad. Sluzhby bezpeky Ukrainy* 148–152

19. Pohorets'kyi M A, Orhanizovana zlochynnist' v Ukraini: tendentsiyi rozvytku ta zakhody protydiy. [Organized crime in Ukraine: development trends and countermeasures] (2007) 16 *Borot'ba z orhanizovanoyu zlochynnistyuu i koruptsiyeyu (teoriya i praktyka)* 99–110 [in Ukrainian].

20. Pohoretskyi M A, Borotba z orhanizovanoi zlochynnistiu u suchasnykh umovakh rozvytku Ukrainy potrebuie udoskonalennia [The fight against organized crime in the modern conditions of development of Ukraine needs improvement] (2007) 17 *Borotba z orhanizovanoi zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)* 239–242 [in Ukrainian].

21. Pohoretskyi M A, Smyrnova I V, Ahenturna robota federalnykh pravookhoronnykh orhaniv SSHa u sferi borotby z nezakonnym obihom narkotychnykh zasobiv [Agency work of US federal law enforcement agencies in the field of combating illegal drug trafficking] (2007) 5 (19) *Yuryd. radnyk* 101–105 [in Ukrainian].

22. Pohoretskyi M A, Levkovskyy V F, Cherniak A M, Protydiia orhanizovaniy zlochynnosti na kanali mizhnarodnoho studentskoho obminu [Combating organized crime on the channel of international student exchange] (2008) 19 *Borotba z orhanizovanoi zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)* 49–57 [in Ukrainian].

23. Pohoretskyi M, Shelementsev V, Vzaiemovidnosny derzhavy, suspilstva i zlochynnosti: borotba chy protydiia? [Interrelationships between the state, society and crime: struggle or counteraction?] (2010) 9 (111) *Visnyk prokuratury* 36–42 [in Ukrainian].
24. Dzhuzha O M, Tlumachennya kryminolohichnykh ponyat' [Interpretation of criminological concepts] (2014) 1 (7) *Yurydychnyy chasopys Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav* 14–23 [in Ukrainian].

CONFERENCE PAPERS

25. Pohoretskyi M A, Pidvyshchennia efektyvnosti protydii zlochynnosti [Increasing the effectiveness of combating crime] *Pravovi zasady pidvyshchennia efektyvnosti borotby zi zlochynnistiu: materialy nauk.-prakt. konf.* (Kharkiv, Pravo, 2008) 98–101 [in Ukrainian].

Synoversky A. I.

Graduate student of the department
of criminology and forensic medicine
National Academy of Internal Affairs
ORCID ID: 0000-0001-6092-8554

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2022.3-4/218-231>

STATE OF INTERNATIONAL AND NATIONAL LEGISLATION IN THE FIELD OF INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS IN WARTIME CONDITIONS

Abstract. Today, a rather difficult situation has developed in Ukraine, which is connected with the armed aggression on the part of the Russian Federation. It certainly affects all spheres of social life, including law enforcement. Conduct of active hostilities on a large territory of our country, massive forced resettlement of citizens, aggravation of the security, socio-political, and economic situation in the country led to an increase in the level of crime, in particular, the commission of criminal offenses by organized criminal groups. Investigators of pre-trial investigation bodies faced a situation in which the form and methods of committing criminal offenses by organized criminal groups in martial law conditions changed, which, accordingly, led to difficulties with their investigation. It was established that the current legislation was not fully adapted to such realities of today, and needs to be revised and clarified. In addition, in the conditions of Ukraine's current course towards European integration and the introduction of European legal standards into the domestic legal system, the regulatory and legal acts of the European Union are gaining no less importance, in particular, those related to the regulation of issues related to the fight against organized crime and those aimed at to provide assistance during the investigation of criminal offenses committed by organized criminal groups. In order to find new approaches to improving domestic legislation in the specified area, it is necessary to carry out a thorough analysis of the state of international and domestic legal support in the area under consideration. The purpose of the article is to analyze the state of international and national legislation in the field of investigation of criminal offenses committed by organized criminal groups in wartime conditions, and to determine ways to improve it. It is noted that the current events taking place in our country have led to an increase in the level of organized crime, which in turn has led to the need to revise the current legal acts, which are the basis of the legal regulation of the investigation of criminal offenses committed by organized criminal groups under martial law. The author analyzed and classified the main international and national acts in the field under consideration and suggested ways to improve domestic legislation in accordance with international acts and the needs of practice.

Key words: investigation, legal basis, organized crime, organized criminal groups, martial law, legislation, convention.